

ПОЗОРИШТЕ.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

ИЗЛАЗИ ЧЕТИРИ ПУТА НА НЕДЕЉУ НА ПО ТАБАКА. — СТОЈИ ЗА НОВИ САД 40, А НА СТРАНУ 60 НОВ. МЕСЕЧНО. — ЗА ОГЛАСЕ
НАПЛАЂУЈЕ СЕ ОД ЈЕДНЕ БРОТЕ 3 НОВ. И 30 ЗА ЖИГ СВАКИ ПУТ.

ЂУЛИЋИ УВЕОЦИ.

ЗИМЊИ ДАН.

Ох, како је сиво, тамно,
Канда није данас сван'о;
А небо је тако мутно
Као око исплавано.

А ја гледам кроз ту таму,
Гледам, гледам на високо,
Гледам у то сетно небо,
Гледам у то мутно око;

Гледам у тај сумор јадни.
У празнину ту голему,

У тај уздах грдни, ладни,
Гледам у ту сету нему.

Па то ми је сада лепо,
Па то ми је сада мило...
Као да ми никад око
Није сунца ни видило, —

К'о да никад прамалећа
Мом животу није било,
К'о да никад није срце
Румен цветак пољубило!... J. J.

МАКСИМ ЦРНОЈЕВИЋ.

(Свршетак.)

Јевросима.

А? Ти си, Дужде? Добро си ми дошао, пријатељу! Јеси л' добро ручао? На здравље! На здравље! Ходи да ти оперем руке, ходи! (Скине калпак, нагиње у њега балчаком, као да би сипала воду.)

Јован

Не треба, мајко, не треба! Та ја нисам Дужде, ја сам Јован, твој Јован. Окани се, па буди смиром (Узме јој мач; за себе.)

Синовљев мач? Мужевљев калпак зар?
Да страшна Боже твога судила:
Остаци славе њој су њихове
Страховитог почеци лудила!

Јевросима.

Ђерко моја, Анђелијо, где си? (Глади калпак.) Ходи, дете моје, ти још неси ручала, ходи, седи, овамо! Ето баш спрема твога Максима. (Положи калпак на десно ступиште, па се окрене Јовану). Па како рано, како Максима? (Милује балчак на максимову мачу) Ти си гладан, сине? А толико си јео! И још си жедан? А толико си пио! И толико си вино пролио! Гле! (Показује на земљу) Па где и овде! Па и тамо где! Та сав је под поливен! Толика штета! Најбоље вино наше, од најплеменитијег човота! Та ја сам сама садила га, још и неговала за толика века! Везивала га загрљајем, а пољупцима загрђала га; а ти му толику испросипа крв, то-

лику штету сине почуни! То не иде на добро, Максима! Па и мене си исполив'о сву! Скупочена је ово хаљина, — то треба прати! Има л' воде ту? Донеси воде, Ђерко! Воде, воде, воде, воде дај! (Оде брзо.)

Јован.

Куд оде тако? Ухвати је, хеј!
Учиниће од себе покора!
Та што сте стали? Ухватите је!

Кујунџић.

Бадава, кнеже, не ухвати је!
Зар не видиш где лети вила та
По стенама куд коза не може
Да ситном ногом стрмен облази?
Гле — гле! Баш сад — на онај погле врх!
Ал' шта то би? — Гле — не стаде је сад!

Јован.

Да, не стаде је, не стаде је сад!
У понору је наша утеха
Обезумљене душе понору: —
Висина је голема стене те,
Над њоме је најдубље језеро!

(Скине калпак и клекне.)

Помолимо се Богу, јунаци!

(Сви поклече. Из далека се чује глас: „Плачу и ридају.“ Завеса полагано пада.)

ИЗБИРАЧИЦА.

ШАЉИВА ИГРА У 3 ЧИНА С ПЕВАЊЕМ ОД К. ТРИФКОВИЋА.

О С О Б Е:

Соколовић	Зорић	Милица, њихова ећи	Л. Маринковићева.
Јеца, његова жена	Маринковићка.	Бранко, журн.	Недељковић.
Малчика, њихова ећи	К. Савићева.	Штанџика	} млади људи за женидбу
Савета, њихова нећака	Л. Хаџићева.	Тошица	
Тимић	Соколовић.	Јован, послужитељ код Соколовића	Рашић.
Ката, његова жена	Ј. Поповићева.		Хаџић.

(Овај се комад приказивао први пут у Новоме Саду 25. априла 1872.)

П Р В И Ч И Н.

ПРВА ПОЈАВА.

(Укусно намештена соба у кући соколовићевој. Малчика стоји пред великим огледалом и намешта се. Око ње стоје отац и мати јој. С десне стране седи Савета до клавира и пије.)

Соколовић, Јеца, Малчика, Савета.

Малчика (пред огледалом) Стоји ли ми добро ова хаљина?

Соколовић. Красно, дете моје, као да је саливена!

Јеца. Изгледаш у њој као од шећера, рано моја! Могла би се и краљица пред тобом постидити.

Малчика. То није истина, мени плаветна боја не стоји добро!

Соколовић. Али дете моје...

Малчика. Ту нема али... Ја ваљда најбоље знам!

Јеца. Малчика има право, да јој плаветна боја не стоји добро!

Соколовић. Тако?... Ја нисам знао... Мислио сам ко...

Малчика. О, није баш ни тако, мени свака боја добро стоји!

Соколовић. Видиш, жено! Ал' ти увек мораш да се мешаш у оно, што не разумеш, само да једиш моју лепу Мицику.

Малчика. Нисам ли вам већ сто пута казала, да ме не зовете Мициком!

Соколовић. Опрости, дете моје!

Јеца. Да боме, сада опрости кад је већ речено! Понда још кажеш, да те ја једим!

Соколовић. Ти да, ти је једиш!

Јеца. Ко ја? — Ти је једиш!

Соколовић. То није истина!.. Ево, нека каже Малчика!

Јеца. Добро нека каже! Је ли, дете моје, да твоја мати тебе не једи?

Соколовић. Кажу, дете моје, кад је тебе твој отац једио?

Малчика (срдито) Боже, Боже! Човек би с вама свиснуо од једа! Зар ви немате другога посла, већ морате да сте овде око мене као стража? Гости који час да дођу, а вас није ни брига!

Јеца. Али, дете моје, ја сам већ све уредила!

Малчика. А крофне! Зар ће крофне нарасти поред оне луде куварице?

Јеца. Имаш право, дете моје! Морам ја то сама надгледати... Идем одмах у кујну! — Збогом, драго дете моје! Ако ти ова хаљина није по вољи, а ти обуци другу. Хвала богу, имаш доста хаљина! (Оде)

Малчика. А ви отац? Ви се ништа не бринете?

Соколовић. Ја сам се за све постарао.

Малчика. А јесте ли се и за то постарали, да Јован, док сте ви овде, не попије пола бермета?

Соколовић. А, не ће Јован!

Малчика. Да боме, ви увек браните вашега Јована, ја никад немам право!

Соколовић. Боже сачувај! Како ти не би имала право?... Ја сам само мислио, ал' кад ти кажеш, онда идем одмах! Само се немој једити. Знаш да ти јед поевари апетит, драго дете моје! (Оде.)

Малчика. Хвала Богу!

Савета. Драга Малчика, мени се чини, да би ти могла мало блажије поступати са твојим родитељима, јер...

Малчика. Доста, доста! Знаш већ, шта хоћеш да кажеш. Твоји родитељи тебе тако воле; све ти чине што год захтелиш, и т. д. и т. д.

(Наставиће се.)

Д Ж С Т Ш Њ И.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(„Јелва“.) Три пута узастопце, и то 6. 7. и 9. о. м. приказивана је руска сиротица на нашој позорници и сваки пут је у дворани било пуно гледалаца. Истина, позоришна управа одредила је приход од треће представе варошкој болници, те су се за ту добротворну цел стекли у позоришту и многи суграђани стране народности, али свакако нам ваља забележити, да је до сад мало који комад привукао на себе толику пажњу наше публике колико овај.

Кад изложимо каква је то позоришна игра, коју гледасмо, или боље да речемо слупасмо за три дана на нашој глумионици, увидиће наши читаоци, колико је труда стало управу и позоришну дружину нашу приређивање и спрема за представу, и ако је за тај голем труд и једно и друго пожелило од публике особито признање, то се ми овој праведној награди можемо само радовати.

Грађа је за ову драму узета из Наполеонове војне на Русију. Једна отмена руска породица беше избегла из Смоленска да се склони од непријатељске навале. У бегству је ухитрише непријатељске чете, те убише оца и матер на очиглед малој девојчини њиховој, која ужаснута овим грозним призором онеми. То је Јелва (Сајевичка). Војници се смиљују на младо сироче, узму је у заштиту и тако дође Јелва у Француску у кућу грофа Сезана. Ту добије са сином грофовим Алфредом одлично васпитање. Погибија Јелвиних родитеља, то је у оригиналу предигра, која је у каснијој преради отпала, те се дело започиње у Паризу са одраслом Јелвом. Алфред, који је одрастао с немом сиротицом и научно тумачити сваки покрет на њезином лику, самртно је заљубљен у своју другарицу и ту љубав враћа му Јелва у пуној мери. Његови родитељи не желе да им син узме сиромашну Јелву за жену, почем су осиромашили и иду да поправе своје стање богатом женидбом свога сина. Јелва се мораше уклонити из куће својих добротвора; али то још више распламти љубав у Алфреду. Отац видећи да на силу не ће моћи да постигне што жели, саизволи на послетку да му син узме Јелву, и дело се отпочиње доласком Алфреда младој сиротици, да јој каже, како више његовој женидби ништа не смета. Међутим је познао Јелву кнез Чериков и проси је од њезине васпитатељке. Наравно беше одбијен, али овлада љубавношћу Алфредовом и Јелвином, обећа, да ће им кумовати. Пресрећна Јелва кити се венцем, јер данас ваља да полази на венчање. У то доба њена гомајка, грофица Сезанова, и моли је на коленима, да се одрекне Алфреда, почем ће породица бити обезбашћена, ако се мирозом не измиредугови, у које се гроф увадио. Овладана признањем за добротинства, што је уживала од грофице, Јелва се иза силног напора одважи да се одрекне Алфреда, али знајући, да јој овај не ће веровати, ако рече, да га не љуби, побегне напрасно из куће, пошто је скинула с главе венца. Од свега накита, што јој је поклоничо богати кум руски, понела је собом само једну киту цвећа, којом је наузна била да накити своја прса на венчању. Алфред је у очајању вратив се у Јелвин стан, и тиме се завршује први чин. — Други игра на једном добру код Вилне. Ту је богата Алфредова заручница Феодора. Грофица је са сином дошла да води снаху из Русије у Француску. Да се ови неби у Паризу никада састали с Јелвом, наредила је, да се руска сиротица смести у једну познату кућу у Москви. Алфред је заборавио на „неверницу“ Јелву, која га остави тако напрасно, и склоњен је, да узме руку богате заручнице. Кнез Чериков је рођак младе Феодоре, и ми назива-

remo, да то не ће бити без уплива на даљи заплет дела, али и он, држећи да је Јелва изневерила свога љубавника, а не знајући за корак грофице Сезанове, не може да се заузимље за сиротицу Јелву, која му толико беше омиљела. У двору је све спремно за венчање, кад али у један мах појави се Јелва у простом руском руху: њу беху нанали разбојници код Вилне и похарали до голе душе. Сирота девојка, која је по пичи лутала док је дошла да проси милостињу у овом дворцу, није мало зачуђена, видећи свога земљака. Черикова, који је у Паризу просио њезину руку. Али Алфред се томе не чуди; он је разгнењен, јер држи да му је баш Чериков отео заручницу и довео је кришом у Русију. Невини Чериков нема кад да разјасни напрасном љубавнику шта је у ствари, јер га овај грди као отмичара и одводи на двобој.

Јелва је пре тога наговешћивала, да она познаје кућу врт и околину, али Чериков не разуме њезина говора, него иде да се бије с Алфредом. Међутим је Јелва упознала слику своје матере на зиду и нама је сад јасно, да је то кућа њезиних родитеља, где је млада сиротица провела прво своје детињство; а Алфред њезин рођени брат. Али сада је већ касно, млада Феодора казује Јелви, да је живот и брата и љубавника у највећој опасности. Ужаснута Јелва гледа с прозора на двобој, и тај ужас одрешу јој језик и она врисне — Алфред, двобој је срећно испео, и за мало прихватају на изменце братинска и љубавничка прса измучену Јелву.

Већ и сам сиже комада по себи је довољно занимљив да може привући целу пажњу нашу. А кад придодемо томе музику, која прати Јелвину игру и тумачи њезину пантомиму, то ће наши читаоци лако појмити, колико је тај комад занимљив. То је једини комад у нашем репертоару, у коме се пантомима удружила с музиком, да нам с позоришне тумаче сваковрсне осећаје човечија срца, и нас овлађује необично осећање, кад се уверимо, како силно умеју да говоре неми покрети човечија тела и прости инструментални гласови. То је универзалан говор, што га свако разуме, који у прсима носи људско осећање, говор који не обмањује као ласкава и китњаста фраза, што буји са језика, него који жубори непомућен, чист, као што му је и вредо чисто од куда истиче. То је онај говор, ко га се дипломати плаше за то, што је искрен; што не може да буде другачији, него искрен.

Ко хоће да се увери, колико мимика у приказивању попуњава говор, тај ваља да гледа Јелвину улогу, па ће се уверити, да је добра мимика без речи, потпун говор, а говор без мимике — мутавило.

Осим тога има ово дело својих драматских лепота, што показује да су га створили вештаци као што је Скриб и Деверже. Појаве као што је она где се Јелва одриче свога љубавника, и она где у усхићењу распознаје колевку своје младости, морају потрести гледаоца.

Мала дружина, која је приказивала ово лепо дело, надметаше се, да нам га изведе колико могуће потпуно, и задовољна публика наградила је труд наших глумаца својим признавањем. Особито приказивачица насловне улоге (г. Сајевичка) беше више пута изазивана и на последњој представи врло лепим венцем од камелија одликована.

Ми се у томе потпуно слажемо с публиком и радујемо се, што имамо глумачке и музикалне снаге, које могу да нам приказују комаде такве изврсне вештачке вредности, као што је „Јелва.“

М.

Издаје управа српског народног позоришта.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

15. ПРЕСТАВА

У ПРЕТПЛАТИ 8.

У НОВОМЕ САДУ У ЧЕТВРТАК 11. ЈАНУАРА 1873.

У НОВОЈ ПОЗОРИШНОЈ ДВОРАНИ:

ЖЕНСКЕСУЗЕ

Шаљива игра у 1 радњи, по француском написао А. Винтерфелд, с немачког превео С. Рајковић.

О С О Б Е :

Милан	Недељковић.
Даница, жена му	Сајевићка.
Пера	Рашић.
Катица, жена му	Ј. Маринковићка.
Јован, послуживач	Соколовић.

Догађа се у купатилу.

З А Т И М :

У П Е Т А К.

Шаљива игра у 1. радњи, написао Сигмунд Шлезингер, превео М. Х. С.

О С О Б Е :

Мелер, банкар	Зорић.
Валентина, кћи му	Л. Маринковићева.
Бернолд	Лувић.
Дори	Недељковић.
Шпанген	Суботић.

Збива се у купатилу у Немачкој.

Улазнице се продају у писарници позоришној (стану матичином) од 9—12 пре подне и од 3—5 сахата после подне, а после на каси.

Поједини бројеви овога листа продају се обдан по 5 новч. а. вр. у српској народној задружној штампарији, у позоришној писарници и у вече на каси.

У недељу 14. јануара свечана представа: „МАРКОВА САБЉА“. Алгоритија у два дела, с песмама, од Јована Ђорђевића, музика од Д. Јенка. (Други део написао за нашу позорницу *)

БОЛУЈЕ: Л. ТЕЛЕЧКИ.

ПОЧЕТАК У 7 А СВРШЕТАК У 9 САХАТА.